

doorlopende leerlijnen uit het oog te verliezen. We bereiden onze lessen na schooltijd nu ook samen voor. Dat levert interessante ontdekkingen op, bijvoorbeeld dat een thema als Mens & natuur ook raakvlakken heeft met rekenen en taal. Verder zijn we bezig met formatief toetsen – moeten we toe naar andere rapporten? – en hebben we de ontwikkeling van een digitaal leerlingportfolio in gang gezet, waar alle leerdoelen en leerlijnen in zitten. Elke leerkracht kan dan voor leerlingen opdrachten op maat klaar zetten.”

Volgende ronde

En de voorstellen voor het nieuwe curriculum zelf? “Wij zijn enthousiast over de manier waarop in alle curriculumvoorstellen met verbindende thema’s wordt gewerkt. Dat past heel goed bij de schoolbrede thema’s waarmee wij werken. Voor Mens & natuur hebben de meest recente voorstellen een helderheid gebracht waar we blij mee zijn. Als ontwikkelschool hebben we toegang gekregen tot een website die inzicht geeft in alle grote bouwstenen en in de overlap tussen leergebieden. Tijdens een bijeenkomst eind juni zag je dat dit voor iedereen meer duidelijkheid biedt. Voor ons zijn de voorstellen nu herkenbaar. We zien waar het nieuwe curriculum naartoe gaat, zeker voor Mens & natuur. Ik hoop dan ook dat de minister akkoord gaat. Wel denk ik dat het belangrijk is om in de volgende ronde ook scholen te betrekken die nog niet actief met hun curriculum bezig zijn. Ik heb de indruk dat er echt nog scholen zijn die niet weten wat er gaat gebeuren.”

Klein beginnen

In voorbereiding daarop is het goed om op kleine schaal met het curriculum aan de slag te gaan, vindt Anja. “Het maakt niet uit met welk vakgebied je begint, kijk vooral wat er in je school allemaal voor moois aanwezig is. Welke leerkracht heeft de moed om iets anders te gaan doen? Wie durft er de komende veertien dagen te experimenteren met rekenen? Serveer initiatieven niet meteen af als ze niet leiden tot iets wat je kunt toetsen. Begin met proeftuintjes en faciliteer deze. Kijk wat past: misschien wil je geen eigen curriculum maken, maar vrijere methodieken als bijvoorbeeld IPC, het International Primary Curriculum, gebruiken. Hoe dan ook: als je leerkrachten meer autonomie geeft in het omgaan met het curriculum, zul je verstandig staan van wat er gebeurt. Curriculumontwikkeling moet liggen bij de leerkrachten: alleen zij weten welke klassen ze voor zich hebben. Maar leerkrachten zullen dan wel in professionele leergemeenschappen moeten samenwerken. Want werken aan het curriculum kun je niet alleen.”

De voorstellen komen echt uit het werkveld

Op 10 oktober krijgt minister Slob de bouwstenen voor een nieuw curriculum in het primair en voortgezet onderwijs aangeboden. Ingrid Brummelman is directeur bij Curriculum.nu, de projectorganisatie die in opdracht van een groot aantal onderwijsorganisaties de afgelopen tijd het traject Curriculum.nu heeft gecoördineerd. Hoe is dat verlopen? Wat viel mee, wat viel tegen? En wat kunnen scholen de komende tijd verwachten?

Ieder curriculum heeft van tijd tot tijd onderhoud nodig. Wat maakt Curriculum.nu anders?

“Het unieke is dat leraren ditmaal *in the lead* zijn. De voorstellen voor het nieuwe curriculum zijn niet gemaakt door vakexperts, maar afkomstig van teams van leraren en schoolleiders. Zij hebben wel intensief met deskundigen samengewerkt, maar de voorstellen komen uit het werkveld. Dat is in Nederland niet eerder gebeurd.”

In hoeverre hebben alle leraren en schoolleiders de kans gehad mee te denken?

“Ze konden natuurlijk niet allemaal meedoen aan een ontwikkelteam, maar ze hebben wel allemaal kunnen meedenken. In totaal zaten er 125 leraren en 18 schoolleiders in 9 ontwikkelteams. Daarnaast hebben leraren en schoolleiders van 84 ontwikkelscholen systematisch feedback gegeven op de voorstellen. Ook hebben veel docenten meegedacht tijdens bijeenkomsten in het land. En tot slot kon iedere leraar of schoolleider via de website rechtstreeks feedback geven op de voorstellen.”

Hoe zet je ‘teachers in the lead’ bij curriculumherziening? Moesten jullie zelf het wiel uitvinden?

“Nee, in het buitenland gebeurt het ook. Wij hebben ons in het bijzonder laten inspireren door de manier waarop dit in verschillende provincies in Canada is aangepakt. Daar zijn ze inmiddels al wat verder en zijn de nieuwe curricula deels ingevoerd.”

Is het proces soepel verlopen? Wat viel mee, wat viel tegen?

“We hebben met brede ontwikkelteams gewerkt – en vo samen – en dat heeft heel goed uitgepakt. De teamleden leren veel van elkaar en van wat er in de andere onderwijstypes gebeurt en dat is belangrijk voor de samenhang in de voorstellen. Maar we hebben

ook ontdekt dat er in de huidige aansluiting tussen po en vo veel meer lacunes zitten dan gedacht. ‘Meten’ en ‘meetkunde’ is in het po bijvoorbeeld heel iets anders dan in het vo. In dergelijke gevallen moet je eerst vaststellen waar je het over hebt voordat je samen nieuwe voorstellen kunt maken. Waar zitten de verschillen in kaders en definities? Zo kom je tot een gemeenschappelijke taal die je voor nieuwe voorstellen kunt gebruiken.”

Zijn er leergebieden waarvoor het maken van curriculumvoorstellen extra makkelijk of moeilijk was?

“Bij de nieuwe leergebieden, zoals digitale geletterdheid en burgerschap, was het makkelijker dan bij leergebieden die uit bestaande vakken zijn samengesteld, zoals Mens & maatschappij en Mens & natuur. Die hebben meer historie, daar zijn meer meningen over. Dan is het ingewikkelder om het eens te worden. Overigens, ik zeg het nog maar een keer: de bestaande vakken gaan niet verdwijnen. In de leergebieden hebben we er alleen meer samenhang en verbinding tussen aangebracht. De onderwijsinhoud is zo beschreven dat scholen zelf kunnen beslissen hoe ze deze aanbieden: in vakken of meer vakoverstijgend.”

Wat hebben jullie gedaan om ervoor te zorgen dat de voorstellen voor alle scholen bruikbaar zijn?

“Allereerst hebben we bij de samenstelling van de ontwikkelteams goed gekeken naar diversiteit. Er zaten echt allerlei mensen in: leraren en schoolleiders, po en vo, ook speciaal onderwijs en praktijkonderwijs, van kleuterjuf tot bovenbouwdocent gymnasium, van stad tot platteland, mensen vanuit verschillende onderwijsconcepten en verschillende denominaties. Dat helpt eenzijdigheid voorkomen. Vervolgens hebben we meerdere feedback- en consultatierondes ingericht. Daardoor konden de voorstellen echt in wisselwerking tot stand komen: met de ontwikkelscholen, met onze eigen adviesgroep, met wetenschappers, vak-verenigingen en daarnaast met heel veel partijen in het land. Eerst spraken we die partijen vooral een-op-een, maar later zijn we bijeenkomsten met meer partijen gaan organiseren zodat ze ook van elkaars gezichtspunten kennis konden nemen.”

Hoe doe je recht aan alle feedback? Wat als er tegenstrijdige punten worden ingebracht?

“De ontwikkelteams hebben per ronde steeds alle feedback verzameld, geanalyseerd en geordend. Dan keek ieder teamlid er eerst individueel naar:

hoe vind ik dat we hiermee moeten omgaan? Vervolgens hebben ze dat samen besproken en een besluit genomen. Bij tegenstrijdigheden betekent dat soms inderdaad dat opmerkingen terzijde worden gelegd. Je moet een knoop doorhakken.”

Is iedereen straks tevreden of is dat een illusie?

“Er zullen altijd mensen zijn die vinden dat er in de voorstellen onvoldoende aandacht is voor datgene wat zij het allerbelangrijkst vinden. Daarbij is het goed te bedenken dat de voorstellen alleen de kern van het curriculum beschrijven, dat is zo’n 70% van de onderwijstijd. De resterende 30% kunnen scholen zelf invullen, passend bij hun eigen visie, leerling-populatie en de behoeften in hun omgeving.”

Wanneer verwacht je dat scholen op zijn vroegst een nieuw curriculum in handen hebben?

“Op 10 oktober presenteren we de voorstellen aan minister Slob. Als de minister de voorstellen overneemt en de Kamer akkoord gaat, is de volgende stap dat de voorstellen worden uitgewerkt tot kerndoelen en eindtermen. Er zal al snel een jaar of twee à drie overheen gaan voordat de scholen daadwerkelijk een nieuw curriculum in handen krijgen.”

 Nu al voorbereiden op de curriculumherziening?

Zie pagina 21.